

DOI: [10.52547/jpap.2023.226948.1181](https://doi.org/10.52547/jpap.2023.226948.1181)
DOR: [20.1001.1.22516069.1402.14.2.5.7](https://dor.sbu.ac.ir/20.1001.1.22516069.1402.14.2.5.7)

مقاله پژوهشی

بررسی تاثیر حکمرانی الکترونیک بر پایداری سازمانی با نقش میانجی حکمرانی خوب

زینب قصاب زاده لنگری^۱، امین رضا کمالیان^{۲*}، نورمحمد یعقوبی^۳، حمید دوست محمدیان^۴، حامد آرامش^۵

چکیده

هدف: پژوهش حاضر با هدف بررسی اثر حکمرانی الکترونیک بر پایداری سازمانی با میانجی‌گری حکمرانی خوب و در سازمان‌های دولتی شهرستان کرمان انجام پذیرفت.

طراحی / روش‌شناسی / رویکرد: پژوهش حاضر از حیث هدف، کاربردی و از لحاظ روش و ماهیت جز تحقیقات توصیفی-پیمایشی است. ابزار اصلی گردآوری داده‌ها، پرسشنامه‌های استاندارد بود که روایی و پایایی آن‌ها با استفاده از روش روایی صوری و هم‌گرا و آلفای کرونباخ تایید شد. همچنین برای اطمینان از روایی سازه پژوهش مورد نظر، روایی واگرا نیز، مورد ارزیابی قرار گرفت. داده‌ها به روش مدلسازی معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزار LISREL و SPSS تحلیل شدند.

یافته‌های پژوهش: یافته‌های پژوهش حاکی از این است که با اطمینان ۹۵ درصد متغیرهای حکمرانی الکترونیک و حکمرانی خوب بر پایداری سازمانی دارای تاثیر مثبت و معناداری می‌باشند. همچنین یافته‌ها، گویای نقش میانجی حکمرانی خوب در تاثیر حکمرانی الکترونیک بر پایداری سازمانی است. با توجه به خروجی نرم افزار لیزرل برای حکمرانی الکترونیک بعد پاسخ‌گویی الکترونیک از بالاترین اهمیت برخوردار است و برای پایداری سازمانی و حکمرانی خوب، به ترتیب ابعاد تعهد به انعطاف‌پذیری و ارتقاء ارزش‌ها بالاترین اهمیت را دارند.

محدودیت‌ها و پیامدها: مغفول ماندن پایداری سازمانی و فناوری اطلاعات و ارتباطات در سازمان‌های دولتی، به این دلیل که، شرکت‌های دولتی از دولت برای خدمات عمومی استفاده می‌کنند و اغلب نیازی به رقابت با سازمان‌های دیگر در زمان ارائه مجموعه‌ای مشابه از خدمات به مردم را ندارند.

پیامدهای عملی: اهمیت و ضرورت نقش حکمرانی الکترونیک و حکمرانی خوب که می‌توانند راهبردهایی کاربردی برای ارتقا پایداری سازمان‌های دولتی، ارائه دهند.

ابتکار یا ارزش مقاله: پژوهشی که توأمان به بررسی حکمرانی الکترونیک بر پایداری سازمانی با توجه به نقش میانجی حکمرانی خوب پرداخته باشد، یافت نشد.

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

مشخصات نویسندگان

۱. دانشجوی دکتری مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران.
ghasabzadeh64@pgs.usb.ac.ir
۲. گروه مدیریت، دانشکده مدیریت، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران (*نویسنده مسئول).
Kamalian@mgmt.usb.ac.ir
۳. گروه مدیریت، دانشکده مدیریت، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران.
yaghoubi@mgmt.usb.ac.ir
۴. گروه مدیریت، دانشگاه علوم کاربردی (FHM)، بیله فلد، آلمان.
doost@fh-mittelstand.de
۵. گروه مدیریت، دانشکده مدیریت، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران.
ham_aramesh@eco.usb.ac.ir

کلمات کلیدی: حکمرانی خوب، پایداری سازمانی، حکمرانی الکترونیک.

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۰۲/۰۶ تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۱۱/۱۴ تاریخ چاپ مقاله: ۱۴۰۲/۰۴/۰۱
منتشر شده توسط دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

Research Paper

Investigating the Effect of e-governance on Organizational Sustainability with Mediating Role of Good Governance

Zeinab Ghasabzadeh Langari¹, Amin Reza Kamalian^{2*}, Nour Mohammad Yaghoubi³, Hamid Doost Mohammadian⁴, Hamed Aramesh⁵

Authors

1. PhD Candidate of Public Administration, Faculty of Management, University of Sistan and Baluchestan, Zahedan, Iran.

ghasabzadeh64@pgs.usb.ac.ir

2. Department of Management, University of Sistan and Baluchestan, Zahedan, Iran

(*Corresponding Author).

Kamalian@mgmt.usb.ac.ir

3. Department of Management, University of Sistan and Baluchestan, Zahedan, Iran.

yaghoubi@mgmt.usb.ac.ir

4. Department, University of Applied Sciences (FHM), Bielefeld, Germany.

doost@fh-mittelstand.de

5. Department of Management, University of Sistan and Baluchestan, Zahedan, Iran.

ham_aramesh@eco.usb.ac.ir

Abstract

Purpose: The aim of this study is to investigate the effect of e-governance on organizational sustainability mediated by good governance in governmental organizations in Kerman city.

Design/Methodology/Approach: The present study is an applied research and descriptive-survey research. The data was analyzed using structural equation modeling within LISREL and SPSS software. Data collection tools in this study were standard questionnaires. The validity and reliability of the questionnaire were confirmed using the content validity method and Cronbach's alpha. Also, to ensure the construct validity of the research, divergent validity was evaluated.

Research Findings The findings showed that e-governance and good governance have a positive, significant effect on the organizational sustainability at 95% confidence interval. The findings also indicate the mediating role of good governance in the relationship between e-governance and organizational sustainability. According to the output of LISREL software, e-responsiveness is the most important feature for e-governance in governmental organizations. Furthermore, the Commitment to Resilience and promote values are the most important features that affect organizational sustainability and good governance in governmental organizations.

Limitations & Consequences: The neglect of organizational sustainability and ICT in governmental organizations is due to the fact that state-owned companies use government for public services and often do not need to compete with other organizations when providing a similar set of services to the public.

Practical Consequences: Importance and necessity of the role of e-governance and good governance that can provide practical strategies to promote organizational sustainability.

Innovation or value of the Article: No research has been found to simultaneously examines the effect of e-governance on organizational sustainability with respect to the mediating role of good governance.

Paper Type: Research Article

Keywords: Good Governance, Organizational Sustainability, Electronic Governance (E-Governance).

مقدمه

پایداری در سطح جهان، همواره یک زمینه پویای نوظهور در پژوهش و نوآوری است (D'Souza et al, 2020)، که یک نوع دستور کار بزرگ و محرک اصلی برای موفقیت (Millar et al, 2012)، در سازمان‌ها محسوب می‌شود. امروزه، سازمان‌ها تنها در صورتی می‌توانند موفق عمل کنند که ارزش‌محور باشند و رویکردی جامع و کل‌نگر را نسبت به یک رویکرد سیلو در مسائل اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی اتخاذ کنند (Renukappa et al, 2016). همان‌طور که دراکر^۱ (۲۰۰۲) متذکر شد، «هر مسئله مهم اجتماعی و جهانی زمان ما یک فرصت تجاری است»، این بیانیه به وضوح نشان می‌دهد که سازمان‌هایی که برنامه پایداری را در آغوش می‌گیرند و آن را در عملیات روزانه فعالیت خود ادغام می‌کنند، رشد خواهند کرد (Al Shebli, 2016). پایداری سازمانی، به توانایی حفظ یا توسعه عملکرد در بلندمدت و در نتیجه رضایت مستمر ذی‌نفعان سازمان در طول زمان اشاره دارد (Afrazeh et al, 2010).

شالوده پایداری سازمانی از نظر صاحب‌نظران پرداختن به علت شکست‌ها، اجتناب از ساده‌سازی بیش از حد رویدادها، حساس بودن نسبت به کیفیت اقداماتی که انجام می‌گیرد، انعطاف‌پذیری افراد و سازمان، وجود ساختارهای مسطح و منعطف و احترام به مهارت و خبرگی است. این پیامدها باعث می‌شوند تا مقاومت و خودداری افراد برای قبول تغییرات کاهش یافته و در نهایت از انباشتگی پیامدهای ناگوار ممانعت به عمل آید (Pahlavan Sadegh, 2019). اما، امروزه که موج صنعتی ۱، ۲، ۳ و ۴ را پشت سر گذاشته‌ایم، تا قبل از دهه ۱۹۷۰، مشاغل و اقتصادهای مختلف بر فناوری‌ها و زندگی انسان‌ها تأثیر می‌گذاشتند و بهبود می‌بخشیدند، از زمان دهه ۱۹۷۰ به بعد، با آغاز موج سوم یا دوران فراصنعتی، این فناوری‌های مدرن جدید مانند فناوری اطلاعات هستند که بر سازمان‌ها و کسب و کارهای مختلف، اقتصاد، جوامع و حتی زندگی انسان‌ها تأثیر می‌گذارند (Doost Mohammadian & Rezaie, 2020). بر اساس نظریه موج پنجم، بحران‌های بزرگی مانند فروپاشی تنوع زیستی، فناوری، تغییرات آب و هوایی، اضطراب اجتماعی، تغییرات اقتصادی و رکود، انتشار گازهای گلخانه‌ای بالا، آلودگی آب و هوا، خطرات سرایت عوامل بیولوژیکی و جنگ‌های هیبریدی، آینده پایدار جهان را تهدید می‌کنند.

با توجه به این که شیوع و همه‌گیری کووید-۲۰۱۹ کشورهای سراسر جهان را تحت تأثیر خود قرار داده است، توسعه پایدار هم‌چنان یک چالش همیشگی برای جوامع و سازمان‌های آن می‌باشد (Doost Mohammadian et al, 2020). لذا به منظور پایداری نیازهای اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی در سازمان‌ها و با عنایت به حکمرانی الکترونیک لازم است با شناسایی مکانیسم‌ها، فرایندها و نتایج، راهبردهای حکمرانی خوب و حکمرانی الکترونیکی برقرار شود (Dhaoui, 2019). به بیان دیگر، ضروری است استراتژی‌هایی را برای شناسایی، پیش‌گیری، آماده‌سازی و پاسخ‌گویی به چالش‌های امروز و بحران‌های فردا، در جهت کمک به پیشرفت کسب و کارها، نهادها و سازمان‌ها بدون به خطر انداختن نیازهای آینده، تدوین کرد (Colbert & Kurucz, 2007; Zawawi & Abd Wahab, 2019; Zare Dizaj et al, 2021)

1 Drucker

2 covid-19

امروزه، حکمرانی خوب، نقش کلیدی در رشد و موفقیت سازمان‌ها دارد (Aeini et al, 2022) و دارای پتانسیل قابل توجهی برای نوسازی مدیریت دولتی، بهبود ارائه خدمات عمومی، برخورد با ضرورت‌های پیچیده توسعه و ارتقاء رفاه است و ممکن است به تحقق اهداف توسعه پایدار^۱ ۲۰۳۰ که توسط سازمان ملل متحد تعیین شده است، کمک کند (Glass & Newig, 2019). در این راستا، فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات^۲ برای حمایت از استراتژی‌های حکمرانی، همچنان نیروی محرکه مهمی برای تحقق این گذار، به ویژه در زمینه فشارهای بازار بین‌المللی و رقابت جهانی است و فرصت‌های باورنکردنی برای نوآوری، تقویت و بهبود شیوه‌های کارآمد ارائه می‌دهد و مزایای زیادی ایجاد می‌کند (World Bank Group, 2016).

اساساً، در میان بزرگترین انقلاب اطلاعاتی و ارتباطی در تاریخ بشریت، (World Bank Group, 2016) نقش دولت دیجیتال در ارائه خدمات دیجیتالی متعارف و همچنین تلاش‌های نوآورانه جدید در مدیریت بحران، تجدید و تسریع پیدا کرده و راه‌حل‌های دیجیتالی برای مقابله با انزوا و اطلاع‌رسانی و مشارکت مردم حیاتی شده است. به بیان دیگر، استراتژی‌های دولتی با شناسایی مکانیسم‌ها، فرایندها و نتایج دیجیتالی‌سازی، همه جنبه‌های زندگی روزمره بشر را پایه‌گذاری می‌کنند (Better, 2020). زرق و برق فناوری‌های دیجیتال در ارائه خدمات بخش عمومی در تعداد فزاینده وزارتخانه‌ها، ادارات و آژانس‌ها و مجامع شهری، شهرداری‌ها و مناطق که از طریق چندین پلتفرم آنلاین با مشتریان تعامل دارند، قابل توجه است. اکثر این سازمان‌ها یا وب‌سایت‌های جدید ایجاد می‌کنند یا محتوای موجود را غنی می‌کنند یا از پلتفرم‌های رسانه‌های اجتماعی برای افزایش دید آنلاین خود استفاده می‌کنند (Owusu-Ansah, 2014). دسترسی بلادرنگ به اطلاعات (شفافیت)، و خدمات (پاسخ‌گویی) و مشارکت الکترونیکی اثرات هم‌افزایی این گذار پایدار به حکومت الکترونیکی بوده است.

در کشورهایی که اصولی مانند چارچوب نظارتی، سازمان‌ها و مهارت‌ها ضعیف هستند، فناوری اطلاعات و ارتباطات به سختی، بهره‌وری را افزایش یا نابرابری را کاهش می‌دهد. بنابراین، کشورها موظفند فاصله بین فناوری در حال تغییر و سازمان‌های بدون تغییر را کاهش دهند. در این میان، با پیشرفت فناوری‌ها برخی از مهارت‌ها منسوخ می‌شوند. کارگران، کارآفرینان و کارمندان دولتی باید مهارت‌های جدیدی را کسب کنند که به آن‌ها کمک کند تا بهره‌وری بیشتری داشته باشند و از فرصت‌هایی در دنیای دیجیتال استفاده کنند. به بیان دیگر، آن‌ها باید مهارت‌های خود را با خواسته‌های اقتصاد جدید تطبیق دهند. بنابراین، برای دستیابی به اهداف وسیع‌تر سیاست، کشورهای در حال توسعه در دهه گذشته تلاش کرده‌اند تا از فناوری اطلاعات و ارتباطات استفاده کنند و کشورهای خاورمیانه نیز از این قاعده مستثنی نبودند (Dhaoui, 2021). ایران هم به عنوان کشوری در حال توسعه، ناگزیر از حرکت به سمت حکمرانی الکترونیک است تا مشخصه‌های حکمرانی خوب را بهبود بخشد. با این حال، تلاش‌های دولت دیجیتال هنوز به عنوان فعالیت‌های پشتیبانی فنی و نه به عنوان یک جزء استراتژیک اصلی فعالیت‌های بخش دولتی، تلقی می‌شود. با وجود همه این بحث‌ها، ما در این پژوهش قصد داریم اثر حکمرانی الکترونیک بر پایداری سازمانی با نقش میانجی حکمرانی خوب را تحلیل کنیم.

¹ Sustainable Development Goals (SDGs)

² Information and communication technology (ICT)

مبانی نظری

حکمرانی خوب

زمانی می‌توان به تعالی و رشد دست یافت که اصول و شیوه‌های حکمرانی خوب در کل سازمان اعمال شود (Singh, 2022). هدف شماره ۱۶، از چارچوب اهداف توسعه پایدار بر نقش کلیدی سازمان‌های مؤثر و پاسخ‌گو برای همه تأکید می‌کند. در پی‌نوشت ۳ آمده که، جنبه‌های مهم توسعه نهادی، عمدتاً ریشه در اهداف بسیاری از سازمان‌ها دارد. از دهه‌های گذشته، بسیاری از کشورها به منظور گذار به اقتصاد بازار، به ویژه در پایان جنگ سرد، نهادها و فرآیند تصمیم‌گیری خود را مدرن کرده‌اند (McDermott et al., 2019). افزایش سطح بدهی خارجی باعث شد بسیاری از کشورهای در حال توسعه برنامه‌های تعدیل ساختاری و ارتقاء از جمله سیستم‌های حکومتی خود را آغاز کنند. جهانی شدن شتابان و بازار نامنظم نیز دلیل دیگری برای ظهور چارچوب حکمرانی خوب است (Craig & Porter, 2006). به بیان دیگر، حکمرانی خوب مفهوم جدیدی است که در سال ۱۹۹۰ از سوی نهادهای بین‌المللی مطرح شد و در سایه حمایت سازمان ملل بسط و توسعه یافت و مفهوم آن، مشارکت یکسان و برابر تمام شهروندان در فرآیند تصمیم‌گیری است و به معنای شفافیت، پاسخ‌گویی، عدالت و ارتقاء تساوی افراد در برابر قانون است (Ghiyasi et al., 2021). این مفهوم در کنار واژه‌هایی چون مردم‌سالاری دینی، جامعه مدنی، مشارکت مردمی، اعتماد، حقوق بشر و حقوق اجتماعی و توسعه پایدار مطرح می‌شود و در دهه گذشته ارتباط نزدیکی با تحول بخش دولتی داشته است (Moghimi, & Alaei Ardakani, 2011).

نتیجه‌گرایی: به معنای داشتن یک هدف روشن در سازمان است که به‌طور مؤثر تدوین شده باشد و بتواند فعالیت‌ها و تصمیمات افراد را در تمام سطوح یک سازمان هدایت کند.

اثربخشی نقش‌ها و وظایف: یعنی کلیه وظایف، نقش‌ها و مسئولیت‌های وابسته به آن، به تمامی واضح و روشن باشد و افراد مطابق با نقش‌شان رفتار کنند.

ارتقاء ارزش‌ها: حکمرانی خوب ایجاب می‌کند که بخشی از فرهنگ سازمانی، خط‌مشی و زیرساخت رفتاری را از کارگزاران به تمام اعضای سازمان ترابرد کند و این نشانه‌ای در توسعه ارزش‌های مشترک است.

شفاف‌سازی: در شفاف‌سازی، اطلاعات باید به صورت آزادانه و مستقیم در دسترس عموم مردم قرار گیرد و باید در هر سازمان مستقلاً اجرا شود (United Nations, 2005).

ظرفیت‌سازی: سازمان، نیازمند افراد با مهارت‌های بالا است تا بتواند آن‌ها را به شیوه‌ای مؤثر هدایت کند، تا باعث هم‌افزایی مهارت‌ها شده و سازمان را در دسترسی به اهداف فردی یاری رساند.

پاسخ‌گویی: پاسخ‌گویی امری حیاتی برای حکمرانی خوب است و شامل فرآیند توافق در قبال فعالیت‌های انجام شده از طرف سازمان به طرف مقابل است و یک رویکرد سیستماتیک نیاز است تا این فرآیند را به اجرا گذارد (OPM, 2004).

حکمرانی الکترونیکی در نتیجه انقلاب در فناوری اطلاعات و ارتباطات به وجود آمد (Obike, 2022) و به عنوان یک در پدیده قرن بیست و یکم، به منظور تضمین افزایش، کارآمدی و مقرون به صرفه بودن ارائه خدمات عمومی و همچنین تضمین تعامل کارآمد با مردم است. استفاده از فناوری در تسهیل تعامل با ذی‌نفعان برای اطمینان از این است که، فرآیندی که توسط آن خدمات عمومی از دولت به شهروندان یا جامعه تجاری ارائه می‌شود، ساده، اخلاقی، مسئول، پاسخ‌گو و شفاف باشد (Heeks, 2001). وجود حکمرانی الکترونیک، عامل مهم در بهبود عملکرد، شاخصی اساسی و حمایتی برای رشد و بهینه‌سازی می‌باشد (Jinah, 2021) و اهمیت آن در دنیای امروز غیرقابل انکار و چشم‌پوشی است، تا حدی که در ایران هم به منظور، «اجرای بندهای هفتم، هشتم، نهم و دهم اصل سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و سیاست‌های کلی نظام اداری، اصل چهارم قانون اساسی، اقتصاد مقاومتی، امنیت فضای تولید و تبادل اطلاعات و برنامه ششم توسعه کشور، ابلاغی مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) و همچنین مصوبات شورای عالی فضای مجازی، قانون حکمرانی الکترونیکی تصویب و ابلاغ شد» (Judiciary Research Institute, 2017). با توجه به مبانی نظری و ادبیات منتشره پیرامون حکمرانی الکترونیک، سه ویژگی: شفافیت، پاسخ‌گویی و مشارکت الکترونیک از اهم ابعاد آن بوده که در اغلب تعاریف ارائه شده درباره حکمرانی الکترونیک نیز به چشم می‌خورند (Ghorbanizadeh & Elyasi, 2016).

شفافیت الکترونیک: مهم‌ترین بخش در شفافیت، دسترسی به اطلاعات دولتی و آگاه شدن از آن‌ها به صورت آنلاین برای تمام بخش‌های جامعه می‌باشد که، این امر باعث نظارت بیشتر مردم بر کارکردهای دولت می‌شود و در واقع امکان استفاده بهینه از اطلاعات عمومی در بخش‌های مختلف را برای مردم و ارگان‌های دولتی و خصوصی فراهم می‌کند (Nations, 2014).

پاسخ‌گویی الکترونیک: پاسخ‌گویی ابزاری برای کنترل اقدامات دولتی و راهی برای کسب اطمینان و عدم سوء استفاده خادمان عمومی از قدرت است. نبود مکانیزم‌های پاسخ‌گویی، سبب از دست رفتن هویت عمومی و مشروعیت دولت شده و حتی ممکن است دولت‌مردان را به سمت تعقیب اهداف شخصی خود سوق دهد. بنابراین پاسخ‌گویی نیروی محرکه‌ای است که بر بازیگران کلیدی دولت فشار می‌آورد تا در برابر اقدامات خود پاسخ‌گو بوده و بهترین عملکرد را نشان دهند (Ray, 2012).

مشارکت الکترونیک: نوعی سرمایه‌گذاری در فناوری دیجیتال است که در راستای ارتقای کیفیت تصمیم‌ها، خدمات و عملیات دولت، تعامل بین مردم، نهادهای خصوصی و دولت را تشویق و ترویج می‌کند (Zambrano & Seward, 2013).

پایداری سازمانی

اهداف توسعه پایدار بیش از پیش برای شرکت‌های امروزی که به دنبال ساختن استراتژی‌های پایداری تلفیق‌کننده این هدف‌ها در فعالیت‌های اصلی خود هستند، مهم شده‌اند (Dzhengiz, 2020). اصطلاح

سازمان‌های پایدار در دهه ۱۹۸۰ با کار یک گروه از پژوهشگران در دانشگاه برکلی^۱ کالیفرنیا، سرچشمه گرفت، و سازمان‌های پایدار به‌عنوان سازمان‌هایی که تحت شرایط پرفشار در دوره زمان طولانی، عملکرد خوبی دارند، تعریف شده‌اند. از دیدگاه سازمانی، پایداری سازمانی به مجموعه ویژگی‌های فردی و سازمانی افراد اطلاق می‌گردد که سبب رشد بهینه عملکرد سازمان و بدون نوسان، در مسیر ارائه خدمات و تولید می‌شود. در واقع استفاده از سازمان‌های پایدار، منجر به تحت کنترل در آوردن سازمان هنگام عدم اطمینان می‌گردد. تحلیل‌های موجود از سازمان‌های پایدار، تمایل به تاکید بر ساختار و فناوری به‌جای فرآیند دارد (Weick, 2012). پایداری سازمانی را می‌توان به‌عنوان توانایی سازمان برای دستیابی به اهدافش تعریف کرد که ارزش‌های بلندمدت آن را با ادغام ملاحظات زیست‌محیطی، اقتصادی و اجتماعی در استراتژی‌های خود افزایش دهد (Mostafa & Negm, 2018). ویک و سات‌کلیف^۲ (۲۰۰۸) معتقدند پنج اصل کلیدی در عملکرد سازمان‌های پایدار وجود دارد. به‌طوری‌که سه اصل اول ظرفیت سازمان پایدار برای پیش‌بینی مسائل غیرمنتظره می‌باشند و دو اصل چهارم و پنجم بیشتر مرتبط با متوقف نمودن مسائل غیرمنتظره هستند.

حساس بودن نسبت به عملیات و اقدامات: سازمان‌های پایدار متوجه خط مقدم هستند یعنی آنها کمتر راهبردی بوده و بیشتر موقعیتی هستند، زیرا این تنها روشی است که سازمان‌ها می‌توانند امور خلاف قاعده و خطاهای واقعی را سریعاً شناخته و راهکارهای مناسب آن را ارائه دهند.

دغدغه ذهنی نسبت به شکست: در سازمان‌های پایدار، هر خطا و شکستی، به‌عنوان نشانه‌ای که ممکن است چیزی در سیستم اشتباه باشد، تلقی می‌شود. این سازمان‌ها، بر پیش‌گویی و برطرف کردن وقایع ناگوار به جای عکس‌العمل نشان دادن، متمرکز می‌باشند، گزارش خطا را تشویق می‌کنند و در برخورد با موقعیت‌های بد، آن‌ها را به‌عنوان فرصت‌هایی می‌دانند، برای درک بهتر موقعیت‌هایی که به اشتباه هستند تا از طریق فرآیندهای اصلاح به آن‌چه که باید باشند در آینده برسند.

تعهد به انعطاف‌پذیری: نوعی ظرفیت درونی در سازمان‌ها است، به این معنا که، از طریق آموزش کارکنان، ارزیابی‌های موقعیتی سریع انجام می‌شود که برای نگهداری یا دوباره بازیافتن یک وضعیت پویای ثابت به کار می‌رود. به‌عبارتی در سازمان‌های پایدار، توجهی ویژه به عوامل بالقوه شکست و عوامل موجد کارآمدی است و تجربه شکست به‌عنوان یک فرصت یادگیری تلقی می‌شود.

احترام به خبرگی و مهارت: دانش اشخاص در مورد مسائل سازمانی مورد احترام است. این فرهنگ نیازمند کارکنانی است که، به اشتراک دانش و اطلاعات و برقراری ارتباط با دیگران می‌پردازند و در پاسخ‌گویی به بحران‌ها برای پاسخ‌گویی اثربخش‌تر، سلسله‌مراتب سازمانی را در نظر نمی‌گیرند و وقتی که دستوری صادر می‌گردد، با آن دستور هم‌رای می‌شوند.

¹ berkeley

² Weick & Sutcliffe

بی میلی نسبت به ساده‌سازی تفاسیر: این قطعاً واقعیتی است که موفقیت در هر فعالیت، نیازمند ساده‌سازی است، به خاطر این که، افراد بر تعداد اندکی از مسائل و شاخص‌های کلیدی متمرکز باقی بمانند. اما این نیز واقعیتی است که ساده‌سازی، کمتر به آن‌ها این اجازه را می‌دهد که بیشتر بفهمند. سازمان‌های پایدار، در مورد آن‌چه که با آن مواجه می‌گردند، مراحل اندیشمندانه‌ای برای ایجاد تصاویر مختصر و کامل ایجاد می‌نمایند. آن‌ها اعتقاد دارند، برای بحران‌هایی که سازمان با آن مواجه است، ساده‌سازی تفاسیر و راه‌حل‌های ساده، نمی‌توانند همه روش‌هایی را که ممکن است در آینده منجر به شکست آن‌ها گردد، شناسایی نمایند (Weick & Sutcliffe, 2008).

توسعه فرضیات، روابط و مدل مفهومی پژوهش

تأثیر حکمرانی الکترونیک بر حکمرانی خوب

حکمرانی الکترونیکی، عملیات‌های مختلف دولت را در یک کل منسجم و مکمل متحد می‌کند که می‌تواند، ابزار مفیدی برای صرفه‌جویی در هزینه‌ها باشد (Deghati et al., 2019). چنین سیستم یکپارچه‌ای در داخل بوروکراسی دولتی نیز، به دلیل هم‌گام‌سازی داده‌های مشترک، به مدیریت زمان بهتر و افزایش کارایی کمک شایانی می‌نماید. این امر منجر به تصمیم‌گیری به‌موقع و بهتر می‌شود، زیرا باعث صرفه‌جویی در زمان، کاهش تعداد نیروهای انسانی و هزینه‌های مبادلات، تسهیل ارتباطات با کاربران و کاهش سایر هزینه‌های عملیاتی می‌گردد (Mahmoodi & Nojehdeh, 2016). با گسترش فناوری اطلاعات و ارتباطات، نهادهای توانمند و پاسخ‌گو اهمیت بیشتری پیدا می‌کنند و با افزایش بهره‌وری از فناوری‌های جدید، فشار رقابتی افزایش می‌یابد. این امر بر نقش حیاتی فضای کسب و کار و سازمان‌های یک کشور تأکید می‌کند و شامل یک چارچوب نظارتی مناسب است، یعنی حکمرانی خوب، که می‌تواند انحرافات بازار را کاهش دهد و در عین حال اجرای رقابت موثر را ایجاد کند (Dhaoui, 2021).

تأثیر حکمرانی خوب بر پایداری سازمانی

در کشور ایران، ظرفیت‌های مختلف مانند قانون اساسی، چشم‌انداز ۲۰ساله و حتی برنامه‌های توسعه، برای هدایت نظام سیاست‌گذاری به سمت برقراری الگوی حکمرانی خوب وجود دارد که، با ابلاغ سیاست‌های کلی نظام اداری، رویه‌ها و فرآیندهای استراتژیک و راهبردی در جهت حرکت به مسیر الگوی حکمرانی خوب طراحی شده است. حکمرانی خوب به عنوان پارادایم جدید در اداره بخش عمومی، نقطه تلاقی و تعامل بین رشته‌های مختلف علوم انسانی مانند مدیریت، اقتصاد، علوم سیاسی، جامعه‌شناسی، حقوق، سیاست‌گذاری عمومی و روابط بین‌الملل را ایجاد کرده است (Emam Jumazadeh et al, 2015) که به پایداری سازمان‌ها کمک می‌کند. به بیان دیگر، امروزه حکمرانی خوب، به عنوان ابزار ارتقاء فرآیند توسعه‌یافتگی به شدت مورد توجه قرار گرفته است، به گونه‌ای که نهادها و سازمان‌ها، از حکمرانی خوب به عنوان یک ضرورت حیاتی برای تحقق برنامه‌های توسعه خود، یاد می‌کنند. حکمرانی خوب، شیوه استفاده از قدرت در مدیریت منابع اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی برای دستیابی به توسعه پایدار می‌باشد (Chehrazhi Madrasah & Jalai, 2015). می‌توان

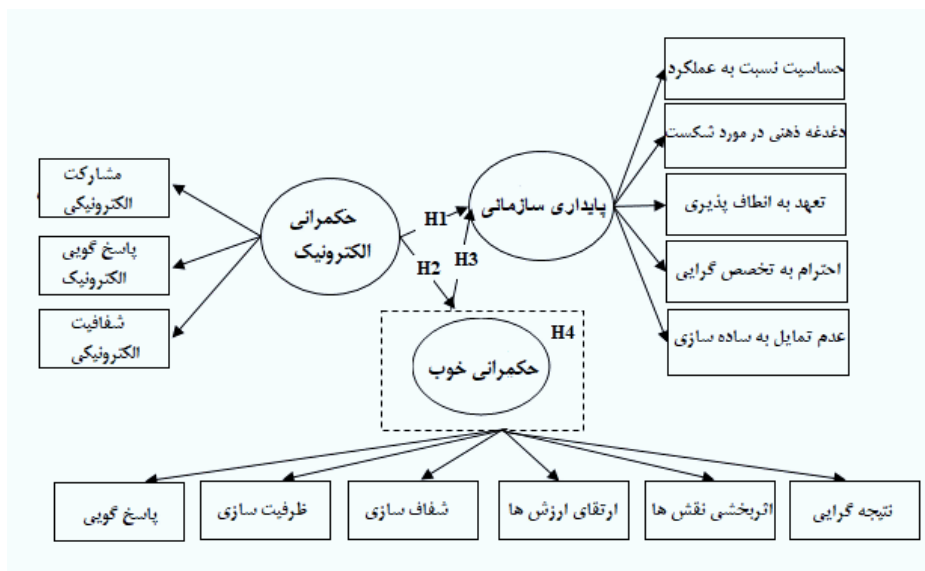

گفت در حکمرانی خوب، دولت‌ها با دمیدن جان تازه در نهادها و سازمان‌هایشان، توانمندی را بهبود می‌بخشند. بنابراین دولت، فرآیندها را هم در سطح ساختار و تشکیلات کلان و هم در جزء به گونه‌ای پیاده‌سازی می‌کند که شهروندان می‌توانند از خدمات بهتر و با کیفیت مناسب بهره‌مند شوند (Emam Jumazadeh et al, 2015).

نقش میانجی حکمرانی خوب در رابطه حکمرانی الکترونیک و پایداری سازمانی

استفاده از پتانسیل فناوری اطلاعات و ارتباطات در حکمرانی، در حال افزایش است و به یکی از ارکانی تبدیل شده است که دولت‌ها و سازمان‌ها بر اساس آن از نظر پایداری ارزیابی می‌شوند، لذا برای دستیابی به اهداف پایدار، لازم است که دولت‌ها، توانایی‌های دولت دیجیتال قوی را توسعه دهند (Janowski, 2016). استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در حکمرانی، این پتانسیل را دارد که نوعی توانمندسازی مشارکت شهروندان (مشارکت الکترونیکی)، در فرآیند حکمرانی یک کشور باشد و از این طریق به دستور کار حکمرانی خوب کمک کند و به مثابه کاتالیزوری به ارتقای پاسخ‌گویی، اثربخشی نقش‌ها و وظایف، ظرفیت‌سازی، شفاف‌سازی، نتیجه‌گرایی و ارتقای ارزش‌ها به عنوان شاخص‌های حکمرانی خوب منجر شود (Moghimi & Alaei Ardakani, 2011).

بنابراین، مدل مفهومی پژوهش حاضر که در شکل ۱، قابل مشاهده می‌باشد، حاصل مبانی نظری پژوهش و شناسایی مدل‌های موجود در زمینه پژوهش می‌باشد. در این تحقیق، حکمرانی الکترونیک به عنوان متغیر مستقل، پایداری سازمانی به عنوان متغیر وابسته و حکمرانی خوب به عنوان متغیر میانجی، مدل مفهومی زیر را تشکیل می‌دهند.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

بر اساس مدل مفهومی پژوهش، فرضیه‌های پژوهش به این صورت طراحی شد:

H1: حکمرانی الکترونیک بر پایداری سازمانی تأثیر دارد.

H2: حکمرانی الکترونیک بر حکمرانی خوب تأثیر دارد.

H3: حکمرانی خوب بر پایداری سازمانی تأثیر دارد.

H4: حکمرانی الکترونیک بر پایداری سازمانی با توجه به نقش میانجی حکمرانی خوب تأثیر دارد.

پیشینه پژوهش

در بررسی پیشینه تحقیق از پایداری سازمانی، متوجه می‌شویم که پژوهشگران، در هنگام مفهوم‌پردازی پایداری، از نظریه‌های مختلفی استفاده کرده‌اند، در واقع بر اساس دستاورد نظری، سه نوع تحقیق انجام شده است: نوع اول، پژوهش‌هایی را شامل می‌شود که واقعیت‌محور هستند، که به موجب آن، تجزیه و تحلیل‌های خود را به هیچ یک از نظریه‌ها محدود نمی‌کنند. این نوع تحقیقات، حقایق (با مطالعات موردی) را توصیف می‌کنند و از پدیده‌های مشاهده شده نتیجه‌گیری می‌کنند (Beddewela & Herzig, 2013; Kerr et al., 2015). نوع دوم، پژوهش‌هایی هستند که به نظریه‌های خاصی مثل نظریه نهادی، نظریه نمایندگی، نظریه مشروعیت، نظریه علامت‌دهی، نظریه ذی‌نفع، یا دیدگاه مبتنی بر منابع محدود شده‌اند (Cormier et al., 2005; Shylendra & Bhirdikar, 2005) و نوع سوم، شامل مدل‌سازی، طراحی و تبیین معماری در جهت ارتقای پایداری سازمانی می‌باشند، که تحقیق حاضر در شمار این ردیف پژوهش‌ها قرار می‌گیرد.

مطالعات دیگری هم مرتبط با پژوهش حاضر انجام شده است، از جمله: حسن و ریزوی^۱ (۲۰۲۲) در پژوهشی تحت عنوان چارچوب مدیریت دانش برای پایداری و انعطاف‌پذیری در حکمرانی الکترونیکی نسل بعدی، بیان می‌کنند که سازمان‌های دولتی برای مدیریت ارائه خدمات عمومی به فناوری‌های دیجیتال متکی هستند و نسل بعدی حکمرانی الکترونیکی، شهروندمحور و مبتنی بر مشارکت، شفافیت و پاسخ‌گویی است و چارچوبی از مدیریت دانش را پیشنهاد می‌کنند که پایداری و انعطاف‌پذیری را در حکومت الکترونیکی نسل بعدی افزایش می‌دهد. همچنین توصیه‌های مناسبی برای اجرای حکمرانی الکترونیکی، ارائه می‌کنند. سلیمان^۲ و همکاران (۲۰۱۷) در پژوهشی تحت عنوان مروری بر بهبود حکمرانی خوب از طریق احیای فناوری اطلاعات و ارتباطات، به این موضوع می‌پردازند که دولت الکترونیکی نه تنها در ارائه خدمات به شهروندان بلکه در بهبود کارایی بخش دولتی، شفافیت و پاسخ‌گویی در عملکرد دولت و کاهش هزینه‌های مدیریت دولتی موثر است و در واقع، هدف نهایی دولت الکترونیک که نتیجه حکمرانی الکترونیک می‌باشد، این است که، بتواند خدمات عمومی را به شهروندان به شیوه‌ای کارآمد و مقرون به صرفه ارائه دهد که این همان مفهوم حکمرانی خوب در سطحی متحول است. معمارزاده طهران^۳ و همکاران (۲۰۱۰) نیز در پژوهشی تحت عنوان حکمرانی خوب؛ الگوی جدید توسعه، الگویی از دولت پیشنهاد می‌کنند تا ضمن داشتن همه‌ی ویژگی‌های الگوی حکمرانی خوب بتواند فعالیت سایر بخش‌ها را در جهت دستیابی به توسعه پایدار فراهم و تسهیل نماید. ابراهیم‌پور و الیکی^۴ (۲۰۱۶) در

¹ Hasan & Rizvi

² Suleiman

³ Memarzadeh-Tehran

⁴ Ebrahimpour & Oleiki

تحقیقی تحت عنوان بررسی نقش حکمرانی خوب در کارآمدی دولت‌ها، اظهار می‌کنند که حکمرانی خوب به عنوان الگوی جدید توسعه است که در آن دولت باید بتواند به عنوان یکی از ارکان سه‌گانه با مشارکت بخش خصوصی و مدنی به فعالیت در جهت دستیابی به توسعه پایدار بپردازد. رضا شهرستانی^۱ (۲۰۱۵) در پژوهشی تحت عنوان بررسی نقش فناوری اطلاعات و ارتباطات در تحقق حکمروایی خوب شهری (مطالعه موردی منطقه ۶ تهران)، بیان می‌کند که ارتباط میان دولت الکترونیک و حکمرانی خوب به قدری نزدیک است که دولت الکترونیک اگر نهایتاً به حکمرانی بهتر منجر نشود هرگز رسالت خود را به انجام نرسانیده است. حکمرانی الکترونیک شرط لازم (و نه کافی) در جهت نیل به توسعه پایدار است و از طریق حکمرانی الکترونیک است که می‌توان مولفه‌های حکمرانی خوب را ارتقاء داد و زمینه‌های رفاه بیشتر را فراهم آورد. فناوری اطلاعات و ارتباطات، امکانات گسترده‌ای را برای عینیت یافتن آرمان‌های حکمرانی خوب فراهم می‌کند و با به‌کارگیری فناوری‌های جدید ارتباطی و اطلاعاتی به بهبود فرایندهای ارائه خدمات در بخش عمومی، تسریع ارائه خدمات به شهروندان، پاسخ‌گوتر شدن مأموران دولتی، شفاف شدن اطلاعات، کاهش فاصله میان مردم و دولت‌مردان، مشارکت اثربخش‌تر شهروندان و اعضای جامعه مدنی در فرایند تصمیم‌گیری عمومی، گسترش عدالت اجتماعی از طریق فرصت‌های برابر افراد برای دسترسی به اطلاعات و غیره کمک شایانی می‌کند. در تحقیقی دیگر سلطانی‌نژاد و گودرزی^۲ (۲۰۱۷) با عنوان فناوری اطلاعات و تحول در مفهوم حکمرانی خوب، به رابطه تنگاتنگ مفهوم حکمرانی خوب و فناوری اطلاعات و ارتباطات و مفهوم تحول در حکمرانی خوب می‌پرداختند. بسطامی^۳ و همکاران (۲۰۱۷) در پژوهش دیگری با عنوان بررسی فناوری اطلاعات و ارتباطات و رابطه آن با جلوه‌های بهره‌وری سازمانی مبتنی بر رویکرد اجتماعی توسعه پایدار، به این نتیجه رسیدند که بین عوامل مرتبط با فناوری اطلاعات و ارتباطات با بهره‌وری سازمانی ارتباط معنادار و مستقیمی وجود دارد، به گونه‌ای که استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات با توجه به مقوله رویکرد اجتماعی توسعه پایدار، باعث افزایش بهره‌وری سازمان‌ها می‌شود. محمدرضا تقوا^۴ و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهشی تحت عنوان مدل ساختاری فناوری اطلاعات سبز و پایداری سازمانی، به بیان این موضوع پرداختند که ابعاد فناوری اطلاعات سبز می‌تواند به منظور پایداری سازمان‌ها مورد استفاده قرار گیرد. قیاسی^۵ و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهشی تحت عنوان بررسی نقش فناوری اطلاعات و ارتباطات در حکمرانی خوب، می‌گویند؛ کاربست فناوری اطلاعات و ارتباطات زمانی قرین موفقیت است که در نهایت به بسط حکمرانی خوب منجر شود. ضیائی و اسدی اردکانی^۶ (۲۰۲۱) در چهارچوبی برای سطح‌بندی متغیرهای حکمروایی خوب در توسعه پایدار مقصدهای گردشگری، به سیاست‌گذاران کمک می‌کنند که برای به‌کارگیری مفهوم حکمروایی خوب به منظور دستیابی به توسعه پایدار، مسیرهای مناسب‌تری را برگزینند.

¹ Shahrestani

² Soltani Nejad & Goodarzi

³ Bastami

⁴ Taghva

⁵ Ghiyasi

⁶ Ziaee & Asadian Ardakani

روش‌شناسی پژوهش

پارادایم پژوهش حاضر، که کمی است از نوع فرا اثبات‌گرا می‌باشد و روش پژوهش از حیث هدف، کاربردی از شاخه توسعه‌ای و از لحاظ روش و ماهیت، توصیفی – پیمایشی است و به‌طور مشخص مبتنی بر مدل‌یابی معادلات‌ساختاری^۱ با استفاده از نرم‌افزار لیزرل می‌باشد. جامعه آماری پژوهش حاضر، شامل کلیه کارکنان برخی از سازمان‌های دولتی شهرستان کرمان بودند که از روش نمونه‌گیری تصادفی و برای تعیین حجم نمونه از نرم‌افزار **G*Power** با توان آزمون ۸۵ درصد، استفاده و در نهایت برای حجم نمونه، تعداد ۲۴۲ نفر تخمین زده شد. در جدول زیر، خروجی نرم‌افزار **G*Power** با توان آزمون ۸۵ درصد، ارائه گردیده است.

جدول ۱: خروجی نرم‌افزار **G*Power**

t tests – Linear multiple regression: Fixed model, single regression coefficient		
Analysis:	A priori: Compute required sample size	
Input:	Tail(s)	= One
	Effect size f ²	= 0.03
	α err prob	= 0.05
	Power (1-β err prob)	= 0.85
	Number of predictors	= 1
Output:	Noncentrality parameter δ	= 2.6944387
	Critical t	= 1.6512274
	Df	= 240
	Total sample size	= 242
	Actual power	= 0.8512891

همچنین، با استفاده از مقادیر چولگی و کشیدگی، نرمال بودن داده‌ها تأیید و نتایج به‌طور مبسوط در جدول ۵ آورده شد. اما ابزار اصلی گردآوری داده‌ها، پرسشنامه‌های استاندارد می‌باشد که در پژوهش‌های مختلف، از آن‌ها استفاده شده است. برای سنجش متغیر پایداری سازمانی، از پرسشنامه ویک و سات‌کلیف^۲ (۲۰۰۱)، شامل ۵ مولفه دغدغه ذهنی در مورد شکست، تعهد به انعطاف‌پذیری، احترام به تخصص‌گرایی و عدم تمایل به ساده‌سازی تفاسیر؛ برای سنجش متغیر حکمرانی خوب از پرس‌نامه حکمرانی خوب مقیمی و رمضان (۲۰۱۱)، بر اساس ۶ مولفه، نتیجه‌گرایی، اثربخشی نقش‌ها و وظایف، ارتقاء ارزش‌ها، شفاف‌سازی، ظرفیت‌سازی و پاسخ‌گویی و در نهایت، برای سنجش متغیر حکمرانی الکترونیک از پرس‌نامه الیاسی (۲۰۱۲)، استفاده شده است. هم‌چنین برای سنجش روایی ابزار گردآوری اطلاعات، روش روایی صوری با استفاده از نظر کارشناسان آشنا با موضوع به کار گرفته شد که بنا به نظر آن‌ها، روایی پرسش‌نامه‌ها تأیید شد. هم‌چنین از روش روایی هم‌گرا نیز استفاده شد که نتایج در جدول زیر آورده شده است. برای پایایی پرس‌نامه از آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی استفاده شد که نتایج به شرح جدول ۲ است.

^۱ structural equations modeling(SEM)^۲ Weick & Sutcliffe

جدول ۲: پایایی پژوهش

ردیف	پرسش‌نامه	AVE	پایایی ترکیبی	آلفای کرونباخ
۱	حکمرانی خوب	/۵۳	/۸۷	/۷۲
۲	حکمرانی الکترونیک	/۶۷	/۸۶	/۸۹
۳	پایداری سازمانی	/۵۳۷	/۸۵	/۷۰۳

اما، برای اطمینان از روایی سازه پژوهش مورد نظر، روایی واگرا که در کنار روایی هم‌گرا، تأیید کننده اعتبار داده‌های جمع‌آوری شده از طریق ابزار جمع‌آوری اطلاعات تحقیق است، مورد ارزیابی قرار گرفت. روایی واگرا، مشخص کننده میزان تفاوت شاخص‌های یک سازه با شاخص‌های سایر سازه‌هاست. روایی تشخیصی یا واگرا، قدرت یک سنجی انعکاسی را در مقدار افتراق شاخص‌های بعد پنهان آن سنجی با دیگر شاخص‌های موجود در آن سنجی نشان می‌دهد. به‌طور کلی، این روایی، همبستگی پایین شاخص‌های یک بعد با بعد دیگر را نشان می‌دهد که به دو گونه سنجیده می‌شود: ۱- روش بارهای عاملی متقابل که به مقایسه مقدار همبستگی بین شاخص‌های ابعاد می‌پردازد. ۲- شاخص فورنل و لارکر^۱، که به اعتقاد فورنل و لارکر، روایی واگرا، زمانی، در سطح قابل قبول است که میزان AVE برای هر سازه، بیشتر از واریانس اشتراکی بین آن سازه و سازه‌های دیگر (یعنی مربع مقدار ضرایب همبستگی بین سازه‌ها) در مدل باشد (Fornell & Larcker, 1981). نتایج آزمون فورنل - لارکر در جدول زیر ذکر گردیده است:

جدول ۳: نتایج آزمون فورنل - لارکر

حکمرانی خوب	حکمرانی الکترونیک	پایداری سازمانی
۰/۷۲۸	-	-
۰/۴۲۰	۰/۸۱۹	-
۰/۳۷۵	۰/۷۲۰	۰/۷۳۵

همانطور که در جدول ۳، مشاهده می‌شود، روایی واگرا در مدل، در حد مطلوب است.

همچنین، قبل از بررسی مدل مفهومی پژوهش، باید به این سوال پاسخ داده شود: «آیا حکمرانی خوب نقش میانجی‌گری در مدل مفهومی دارد؟». در این پژوهش، بررسی تاثیر میانجی‌گری حکمرانی خوب از روش بارون و کنی^۲ (۱۹۸۶) انجام شده است، که در آن برقراری شروط زیر ضروری است:

- شرط اول این است که، متغیر مستقل با متغیر وابسته رابطه معنادار داشته باشد.
- شرط دوم این است که، معناداری رابطه بین متغیرهای مستقل و واسطه تأیید شود.
- شرط سوم نیز، تأیید معناداری رابطه بین متغیر واسطه و وابسته می‌باشد.

^۱ Fornell & Larcker

^۲ Baron & Kenny

در پژوهش حاضر، اثر حکمرانی الکترونیک بر پایداری سازمانی و اثر حکمرانی الکترونیک بر حکمرانی خوب و همچنین اثر حکمرانی خوب بر پایداری سازمانی معنادار است، به این معنا که سه شرط اولیه آزمون بارون و کنی که در بالا آورده شده، برقرار است.

شرط چهارم این است که، وقتی متغیر میانجی گر وارد معادلات رگرسیونی می‌شود، رابطه‌ی بین متغیر مستقل و وابسته غیرمعنادار شود، که در این حالت متغیر مورد نظر، میانجی گر کامل است و یا اینکه این رابطه در حضور متغیر میانجی گر کاهش یابد. (حداقل ده درصد) ولی هم‌چنان معنادار باقی بماند، که در این حالت نقش متغیر میانجی گر، جزئی خواهد بود. در پژوهش حاضر نتایج مبین این است که در حضور حکمرانی خوب، رابطه بین حکمرانی الکترونیک و پایداری سازمانی از ۰/۴۴ به ۰/۲۲ کاهش یافته (بیش از ۱۰ درصد)، ولی هم‌چنان معنادار باقی مانده است. بنابراین نقش متغیر میانجی حکمرانی خوب، میانجی‌گری جزئی است.

اما، شمول واریانس یا VAF^۱ نیز، یکی از روش‌های محاسبه نقش متغیر میانجی است. در این روش، با توجه به توضیحات بالا، چون اثر حکمرانی الکترونیک بر پایداری سازمانی معنادار می‌باشد و همچنین در حضور متغیر میانجی حکمرانی خوب، رابطه معناداری بین این متغیر و پایداری سازمانی برقرار می‌شود، با استفاده از شمول واریانس می‌توان به تفسیر نتایج پرداخت. در مرحله‌ی بررسی اثر میانجی، اگر مقدار $VAF > 0/۸۰$ باشد میانجی، کامل و اگر، $0/۸۰ < VAF < 0/۲۰$ میانجی، جزئی است و در صورتی که $VAF < 0/۲۰$ باشد، میانجی وجود ندارد.

در زیر فرمول VAF آورده شده است:

رابطه (۱)

$$VAF = \frac{(a \times b)}{c + (a \times b)}$$

بر اساس رابطه (۱)، در پژوهش حاضر، مقدار VAF برابر با ۰/۴۹۵ به دست آمد که نشان‌دهنده میانجی جزئی است.

تجزیه و تحلیل داده‌ها و یافته‌ها

نتیجه توصیفی متغیر جمعیت‌شناختی بیانگر این است که، ۳۳/۵ درصد از پاسخ‌دهندگان زن و ۶۶/۵ درصد مرد بودند، از سویی دیگر ۱۲/۵ درصد دارای مدرک تحصیلی کاردانی، ۵۱/۵ درصد کارشناسی و ۳۶ درصد کارشناسی ارشد بوده‌اند. از نظر سن هم، ۳۴/۵ درصد کمتر از سی سال، ۴۵ درصد بین ۳۰ تا ۴۰ سال و ۲۰/۵ درصد بیشتر از ۴۱ سال داشته‌اند. جدول ۴ این ویژگی‌ها را نشان می‌دهد.

جدول ۴: یافته‌های جمعیت‌شناختی نمونه آماری پژوهش

ویژگی	ابعاد	فراوانی	درصد
جنسیت	زن	۸۱	۳۳/۵۰
	مرد	۱۶۱	۶۶/۵۰

¹ variance accounted for

۳۴/۵۰	۸۳	کمتر از ۳۰	رده سنی
۴۵/۰۰	۱۰۹	۳۰ تا ۴۰	
۲۰/۵۰	۵۰	بیشتر از ۴۱	
۱۲/۵۰	۳۰	کاردانی	مدرک تحصیلی
۵۱/۵۰	۱۲۵	کارشناسی	
۳۶/۰۰	۸۷	ارشد	

PAP

۱۴ (۲)

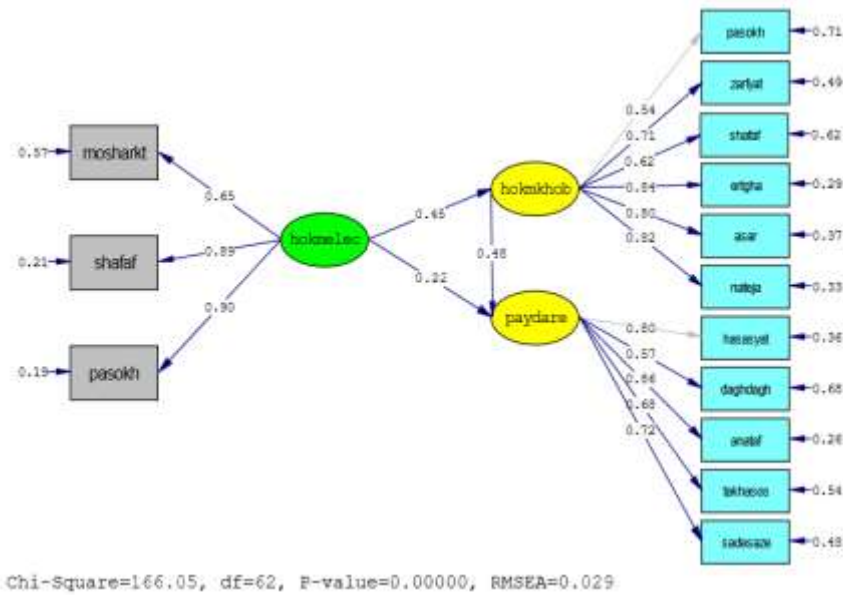
۱۵۳ | صفحه

برای بررسی نرمال بودن داده‌ها، از مقادیر چولگی و کشیدگی استفاده می‌شود. برای ارزیابی نرمال بودن داده‌ها با استفاده از مقادیر ضریب چولگی و کشیدگی، اگر قدر مطلق کشیدگی و چولگی بین ۰/۵ و ۰/۱ باشد، داده‌ها نسبتاً نرمال تشخیص داده می‌شوند و اگر کمتر از ۰/۱ باشد، داده‌ها کاملاً نرمال هستند.

جدول ۵. آزمون نرمال بودن داده‌ها

مقوله‌ها	چولگی	کشیدگی
حکمرانی الکترونیک	/۳۲۱	/۴۸۲
حکمرانی خوب	/۲۱۸	/۴۶۷
پایداری سازمانی	-/۰۴۲۳	/۳۴۶

با توجه به نتایج آزمون نرمال بودن داده‌ها، داده‌های مورد بررسی نرمال می‌باشند. و می‌توان از نرم افزار لیزرل جهت تحلیل داده‌ها استفاده کرد.

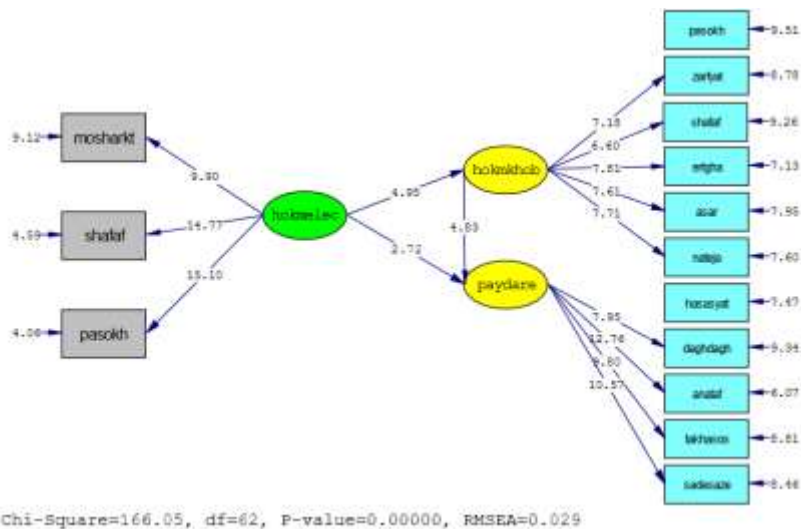
شکل ۲: مدل کلی

برای بررسی برازندگی مدل فوق، باید شاخص‌های برازش در محدوده قابل قبول قرار داشته باشد. جدول ۶، شاخص‌های برازش را نشان می‌دهد.

جدول ۶: برازش مدل مفهومی

ردیف	DF	NFI	IFI	CFI	RMSE
۱	۲۴۱	/۹	/۹۱	/۹۱	/۰۲۹

برای بررسی معناداری عوامل، باید به بررسی مقادیر آماره T پرداخته شود. هرگاه مقدار آماره T برای هر کدام از عوامل، در سطح خطای ۰/۵ / بیشتر از ۱/۹۶ باشد، معناداری عوامل مورد تأیید می‌باشد. بر اساس شکل زیر، همه مقادیر آماره T در محدوده قابل قبول قرار دارند، زیرا در تحلیل عاملی تأییدی به کمک نرم‌افزار لیزرل همواره باید مقدار بارهای عاملی بیشتر از ۵ / باشد؛ که در مدل زیر بارهای عاملی بیشتر از ۵ / است.

شکل ۳: نتایج آزمون T

در نهایت به بررسی فرضیه‌های پژوهش پرداخته شد. جدول ۷، آزمون فرضیه‌های پژوهش را نشان می‌دهد. برای به‌دست آوردن اثر کل، باید مقادیر اثر مستقیم و اثر غیرمستقیم را با هم جمع نمود که در جدول زیر، ذکر شده است.

جدول ۷: جدول آزمون فرضیات

فرضیه	رابطه	ارتباط مستقیم	ارتباط غیرمستقیم	ارتباط کل	آماره T	نتیجه
H1	حکمرانی الکترونیک بر پایداری سازمانی تأثیر دارد.	/۲۲	-	/۲۲	۲/۷۲	تأیید

H2	حکمرانی الکترونیک بر حکمرانی خوب تأثیر دارد.	/۴۵	-	/۴۵	تأیید
H3	حکمرانی خوب بر پایداری سازمانی تأثیر دارد.	/۴۸	-	/۴۸	تأیید
H4	حکمرانی الکترونیک بر پایداری سازمانی با توجه به نقش میانجی حکمرانی خوب تأثیر گذار است.	/۲۲	/۴۵×/۴۸	/۴۴	تأیید

بر اساس جدول بالا، همه فرضیه‌های پژوهش مورد تأیید بوده و حکمرانی الکترونیک تأثیر مثبت و معناداری بر پایداری سازمانی با توجه به نقش میانجی حکمرانی خوب دارد.

نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف بررسی رابطه حکمرانی الکترونیک بر پایداری سازمانی با توجه به نقش میانجی حکمرانی خوب در بخش دولتی، تأکید بر آن دارد که، سازمان‌های مبتنی بر پایداری به واسطه دارا بودن یک سری ویژگی‌ها از جمله پیش‌بینی و کنترل وقایع غیرمنتظره، موجب تمایز خود از سایر سازمان‌ها گردیده‌اند و در نهایت توانسته‌اند در زمینه پایداری موفق عمل کنند و در راستای حکمرانی خوب گام بردارند. نتایج پژوهش بر اساس فرضیات مطرحه، مبین آن است که، حکمرانی خوب بر پایداری سازمانی، تأثیر مثبت و معناداری به میزان ۴۸ درصد دارد. لذا می‌توان گفت، ویژگی‌های حکمرانی خوب از جمله، کارایی و اثربخشی بالا، همکاری تعاملی و استفاده از توان و ظرفیت‌های بخش دولتی، موجبات رشد و توسعه اقتصادی و اجتماعی را فراهم می‌آورد. نتایج این پژوهش گویای آن است که حکمرانی الکترونیک تأثیر مثبت و معناداری به میزان ۴۵ درصد بر حکمرانی خوب دارد. در این باره حتی می‌توان گفت که، ارتباط حکمرانی خوب و فناوری، قابل اطمینان است زیرا بنا به عقیده عده‌ای از پژوهشگران، کاربست فناوری زمانی قرین موفقیت است که در نهایت به بسط حکمرانی خوب منجر گردد (Webb et al., 2006). یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که حکمرانی الکترونیک بر پایداری سازمانی تأثیر مثبت و معناداری به میزان ۲۲ درصد دارد و بیانگر آن است که، دسترسی، پذیرش و انتشار فناوری و نوآوری‌های مدرن، به‌عنوان نیرومحرکه رشد و توسعه پایدار محسوب می‌شود، به گونه‌ای که فناوری اطلاعات و ارتباطات در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و محیطی در بسیاری از کشورهای جهان از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. علاوه بر این، فناوری اطلاعات و ارتباطات تبدیل به یک بعد ذاتی در هر سازمانی برای دستیابی به اقتصاد جامع، پایدار و رقابتی‌تر و عادلانه‌تر گردیده است (Hanclova et al., 2015; Nations, 2014; OECD, 2017). در این مطالعه، تحلیل مسیر غیرمستقیم نشان داد که، حکمرانی الکترونیک از طریق حکمرانی خوب بر پایداری سازمانی اثرگذارتر است. در خصوص وجوه افتراق و اشتراک پژوهش حاضر با دیگر پژوهش‌های صورت گرفته، نتایج این پژوهش با پژوهش معمارزاده‌طهران و همکاران (۲۰۱۰)، سلیمان و همکاران (۲۰۱۷) و بسطامی و همکاران (۲۰۱۷) همخوان و همراستا است. اعتقاد محقق بر آن می‌باشد که نهادها و سازمان‌های بخش دولتی، ضمن داشتن همه ویژگی‌های الگوی حکمرانی خوب باید بتواند فعالیت سایر بخش‌ها را در جهت دستیابی به توسعه پایدار، فراهم و تسهیل نمایند. به‌طور کلی نتایج این مطالعه با نتایج بسیاری از پژوهش‌های انجام شده همراستا می‌باشد. هر چند مجموعه وسیعی از محققین در

جامع و موقعیت‌های متفاوت، تلاش نموده‌اند که پیوند بین حکمرانی خوب و ارتقاء پایداری را مورد بررسی قرار دهند. لیکن نتایج تجربی حاصله به لحاظ نوع کشور یا منطقه و نوع روش نشان از تفاوت دارند. برخی از این مطالعات یک پیوند غیرقطعی را نشان می‌دهند و برخی از مطالعات دیگر ارتباط منفی را نشان می‌دهد. بر این اساس، اکثر مطالعات در این زمینه برای دستیابی به اهداف و راهبردهای توسعه پایدار مانند کاهش فقر، بهبود پیامدهای سلامت، توزیع مجدد عادلانه‌تر درآمد، پایداری محیط زیست، پاسخ‌گویی نهادها و غیره، اثر مثبت و مستقیم حکمرانی خوب را به اثبات رسانیده‌اند. بعضی دیگر از محققان تاکید بر آن دارند که نهادهای پاسخ‌گو در بخش عمومی می‌توانند با ارائه فرصت‌های برابر به شهروندان کمک کنند تا به پایداری دست یابند و در تقویت و حفظ حقوق بشر، حفاظت از محیط زیست، شرایط پایدار، اقتصاد کلان، بهبود شرایط بهداشتی، مدیریت خوب و بسیج منابع تلاش نمایند (Sheng, 2010; Juknevičienė, & Kareivaitė, 2011). بایستی اذعان نمود که دولت الکترونیکی نه تنها در ارائه خدمات به شهروندان، بهبود کارایی بخش دولتی، شفافیت و پاسخ‌گویی در عملکرد دولت و کاهش هزینه‌های مدیریت دولتی موثر است، بلکه هدف نهایی دولت الکترونیک که خود نتیجه حکمرانی الکترونیک می‌باشد، این است تا بتواند خدمات عمومی را به شهروندان به شیوه‌ای کارآمد و مقرون به صرفه ارائه دهد، این همان مفهوم حکمرانی خوب در سطحی متحول است. در واقع توجه به این نکته ضروری است که در سراسر بخش خصوصی، موفق‌ترین شرکت‌ها پلتفرم‌ها هستند. آن‌ها به جای این که به تنگناهای اجتناب‌ناپذیر بوروکراسی و سیاست داخلی برسند، سعی می‌کنند خود را از حالت بسته سلسله‌مراتب در پلتفرم‌های باز، شبکه‌ای و دیجیتالی بازسازی کنند و در حقیقت می‌توان بیان کرد که با فناوری دیجیتالی که این پتانسیل را ارائه می‌دهد هیچ‌جا، پتانسیل یک پلتفرم بیشتر از درون خود دولت نیست، بنابراین در عصر فناوری در نتیجه تحولات دیجیتال، دولت‌ها و سازمان‌های بخش عمومی نیز باید تغییر کنند و فناوری دیجیتال فرصتی را برای تغییر رابطه بین دولت و شهروند و ایجاد دولتی کارآمدتر، پاسخگوتر و نوآورانه ارائه می‌دهد. سازمان‌های دولتی باید مانند شرکت‌های پیشرو به عنوان یک پلتفرم ساختار یافته و حول نیازهای افراد متمرکز باشند. در پایان با استناد و تایید مطالعات بسطی و همکاران (۲۰۱۷) می‌توان عنوان نمود با توجه به مقوله رویکرد اجتماعی توسعه پایدار، ارتباط بین عوامل مرتبط با فناوری اطلاعات و ارتباطات با بهره‌وری سازمانی، به گونه‌ای است که استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات باعث افزایش بهره‌وری سازمان‌ها می‌گردد.

به محققین آتی پیشنهاد می‌شود، با استفاده از روش‌های کیفی، به شناسایی عوامل موثر بر ارتقاء پایداری سازمانی در بخش‌های خصوصی و دولتی مبادرت ورزند. همچنین، در دنیای پیچیده امروزی که دنیای پیشرفت فناوری است، سازمان‌ها به ارزیابی‌های پایدار جامع، نیاز دارند و برای این کار، پیشنهاد می‌شود، از قطب‌نمای پایداری استفاده شود که نتیجه ارزیابی شفاف و سیستماتیک سود است. در واقع، سازمان‌ها، با این کار، معیارهای مختلف پایداری جامع را ارزیابی، اهداف اجتماعی و زیست‌محیطی را اجرا و با خدمات پایدارمحور به طور موفقیت‌آمیز ارتباط برقرار می‌کنند. بنابراین توصیه می‌شود تا، تحقیقات بیشتری درباره قطب‌نمای پایداری انجام شود. اساساً در شرکت‌های خرد و متوسط، آموزش مهندسی در استفاده از فناوری‌های جدید، نقش مهمی در شایستگی‌های منابع انسانی ایفا می‌کند و فناوری اطلاعات و ارتباطات، بستری برای سازمان‌های موفق و نوآور تبدیل می‌کند که آن‌ها، می‌توانند به یک وضعیت پایدار دست یابند. از این رو توصیه می‌شود، تحقیقات بیشتری

بر روی بعد آموزش مهندسی در سازمان‌ها انجام گیرد، زیرا که هوشمندسازی شایسته و آموزش بهتر به عنوان بخش مهمی از آن، می‌تواند ابزار و انگیزه‌ای برای بهبود سازمان‌های پایدار به سمت سازمان‌های ترکیبی مدرن باشد که، قادر به مشارکت و رقابت هستند و می‌توانند راه‌حل مناسب را بیابند و بقای خود را ادامه دهند. هم‌چنین، در عصری که تجارت اینترنت اشیا در بیشتر جنبه‌های جامعه نفوذ کرده است، جهان دیگر تنها با چالش‌های اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی، مواجه نیست. اکنون که در آستانه فردا هستیم، ضروری است که سازمان‌ها، چالش‌های امروز را بشناسند و مدیریت کنند و برای پیش‌بینی و پیش‌گیری با بحران‌های فردا مواجه شوند، زیرا رویارویی با چالش‌ها برای توسعه پایدار و تبدیل جهان به مکانی بهتر ضروری است. اساساً، ایجاد کسب‌وکارهای پایدار و برنده، مبتنی بر بهره‌گیری از شایستگی‌های منابع انسانی، آموزش مهندسی، مدیریت، فناوری‌های پیشرفته و استراتژی‌های مسئولیت اجتماعی^۱ در حال تکامل، می‌تواند نوعی راه‌حل و توصیه برای مقابله با تهدیدات جهانی باشد. در آخر، اشاره به اقداماتی مانند، استفاده از دوره‌های آنلاین (مانند «عناصر هوش مصنوعی^۲») برای آموزش کارکنان و کاهش باورهای غلط، انتشار مجله مسئولیت اجتماعی و آماده کردن دستورالعمل‌هایی برای تهیه گزارش‌های استاندارد مسئولیت اجتماعی و پایداری سازمانی، می‌تواند اقدامات عملی بسیار سودمندی در داخل سازمان‌ها باشد.

در خصوص وجه نوآوری و تمایز پژوهش حاضر نیز گفتنی است، با توجه به مدل ارائه شده در این مطالعه می‌توان عنوان نمود، پژوهشی که توامان به بررسی اثر حکمرانی الکترونیک بر پایداری سازمانی با نقش میانجی حکمرانی خوب پرداخته باشد، تاکنون به رویت محققین نرسیده است. در مورد محدودیت‌ها و پیامدهای این پژوهش، می‌توان گفت مغفول ماندن پایداری سازمانی و فناوری اطلاعات و ارتباطات در سازمان‌های دولتی، به این دلیل است که، شرکت‌های دولتی از دولت برای خدمات عمومی استفاده می‌کنند و اغلب نیازی به رقابت با سازمان‌های دیگر در زمان ارائه مجموعه‌ای مشابه از خدمات به مردم را ندارند.

فهرست منابع

1. Aeini, S., Delavari, M., & Goldust, Y. (2022). Identifying and Ranking Criteria of Good Governance in Project-Based Organizations. *Journal of Engineering, Project & Production Management*, 12(1), 70-86
2. Afraze, A., Mohammadnabi, S., & Mohammadnabi, S. (2010). The model of measuring and improving the degree of organizational sustainability with the approach of knowledge management. *Management Studies (Improvement and Transformation)*, 20(61), 37-63. (In Persian).
3. Al Shebli, A. (2016). A strategic framework for managing transformational change towards sustainability in the Abu Dhabi public sector organization.
4. Bastami, R.; Manzari Tavakoli, H., & Salajeghe, S. (2017) Review of ICT and Its Relation to Organizational Productivity Effects Based on Sustainable Development Social Approach, *Urban and Rural Management*. 16 (47): 201-218. (In Persian).
5. Beddewela, E., & Herzig, C. (2013). Corporate social reporting by MNCs' subsidiaries in Sri Lanka, In *Accounting Forum*, 37 (2), 135-149.

¹ corporate social responsibility (CSR)

² Artificial Intelligence

6. Better, B. B. (2020). Covid-19 on the arab region an opportunity to build back better.
7. Chehrizi Madrasah, S., & Jalai, S. A. M. (2015). investigating the effect of good governance on the productivity of the total factors of production in Iran, the second international conference on management, economy and development, Tehran, <https://civilica.com/doc/512055>, (In Persian).
8. Colbert, B. A., & Kurucz, E. C. (2007). Three conceptions of triple bottom line business sustainability and the role for HRM, *People and Strategy*, 30(1), 21-29.
9. Cormier, D., Magnan, M., & Van Velthoven, B. (2005). Environmental disclosure quality in large German companies: economic incentives, public pressures or institutional conditions? *European Accounting Review*, 14(1), 3-39.
10. Craig, D. A., & Porter, D. (2006). *Development beyond neoliberalism? Governance, poverty reduction and political economy*. Routledge.
11. Deghati, A., Yaghoubi, N.M., Kamalian, A.R., Dehghani, M. & Moradi, E. (2019). Presenting a Phased Development Pattern of Electronic Governance Using Meta-Synthesis Approach. *Journal of Public Administration Perspective*, 10(4), 89-120. (In Persian).
12. Dhaoui, I. (2019). Good governance for sustainable development, Munich Personal RePEc Archive.
13. Dhaoui, I. (2021). E-Government for Sustainable Development: Evidence from MENA Countries, *Journal of the Knowledge Economy*, 1-30.
14. Doost Mohammadian, H., & Rezaie, F. (2020). i-sustainability plus theory as an innovative path towards sustainable world founded on blue-green ubiquitous cities (case studies: Denmark and South Korea). *Inventions*, 5(2), 14, 1-21.
15. Doost Mohammadian, H., Wittberg, V., Castro, M., & Bolandian, G. (2020, September). The 5 th Wave and i-Sustainability Plus Theories as Solutions for SocioEdu Consequences of Covid-19. In *2020 IEEE Learning with MOOCS (LWMOOCS)*, 118-123. IEEE.
16. D'Souza, C., McCormack, S., Taghian, M., Chu, M. T., Mort, G. S., & Ahmed, T. (2020). An empirical examination of sustainability for multinational firms in China: Implications for cleaner production. *Journal of Cleaner Production*, 242, 118446.
17. Dzhengiz, T. (2020). A literature review of inter-organizational sustainability learning. *Sustainability*, 12(12), 4876.
18. Ebrahimpour, H & Oleiki, F. (2016). The examining role of good governance in government efficiency, *International Conference of Management Elites*, Tehran. (In Persian).
19. Emam Jumazadeh, S.J., Shahramnia, A, M.& Safariani, R. (2015). Model of good governance; Collaborative society and efficient government in development management. *Specialized Quarterly Journal of Political Science* Article ,12(36), 7-40, (In Persian).
20. Fornell, C., & Larcker, D.F. (1981). Evaluating Structural Equation Models with Unobservable Variables and Measurement Error, *Journal of Marketing Research*, 18(1), 39-50.
21. Ghiyasi, F.; Darvishpour, H.; Tohidfam, M., & Amini, A. A. (2021). Investigating the role of information and communication technology in the developments of good governance (Emphasis on the technology of the 11th government in e-business), *Journal of Business Management*, 13 (49), 467-489. (In Persian).

22. Ghorbanizadeh, V., & Elyasi, F. (2016). The effect of cultural and technical factors on e-governance, *Organizational Culture Management*, 14 (2), 521-540. (In Persian).
23. Glass, L. M., & Newig, J. (2019). Governance for achieving the Sustainable Development Goals: How important are participation, policy coherence, reflexivity, adaptation and democratic institutions? *Earth System Governance*, 2, 100031.
24. Hanclova, J.; Doucek, P.; Fischer, J., & Vltavska, K. (2015). Does ICT capital affect economic growth in the EU-15 and EU-12 countries? *Journal of Business Economics and Management*, 16(2), 387-40.
25. Hasan, I., & Rizvi, S. (2022). Knowledge Management Framework for Sustainability and Resilience in Next-Gen e-Governance. In *Data Engineering for Smart Systems* (pp. 191-203). Springer, Singapore.
26. Heeks, R. (2001). Understanding e-governance for development.
27. Janowski, T. (2016). Implementing sustainable development goals with digital government–Aspiration-capacity gap, *Government Information Quarterly*, 603-613.
28. Jinah, H. H. K. (2021). Reflection of The Use of Intranet to Improve the Performance of Electronic Governance an Exploratory Study of the Ministry of Higher Education and Al-Karkh Education Directorate. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education (TURCOMAT)*, 12(4), 1182-1193.
29. Judiciary Research Institute, (2017) Report of the International Conference "Legal Aspects of Information and Communication Technology" available at [http://www.ijri.ir/showcontent.html?i=RIN 2SkVhdWRvSms9](http://www.ijri.ir/showcontent.html?i=RIN%20SkVhdWRvSms9). (In Persian).
30. Juknevičienė, V., & Kareivaitė, R. (2012). Good governance as the instrument for the implementation of the sustainable development's conception, *Socialiniai Tyrimai*, (3), 28-42.
31. Kerr, J.; Rouse, P., & de Villiers, C. (2015). Sustainability reporting integrated into management control system, *Pacific Accounting Review*.27(2).
32. Mahmoodi, R. K., & Nojdedeh, S. H. (2016). Investigating the Effectiveness of E-government Establishment in Government Organizations. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 230, 136-141.
33. McDermott, C. L.; Acheampong, E.; Arora-Jonsson, S.; Asare, R.; de Jong, W.; Hirons, M.; ... & Setyowati, A. (2019). SDG 16: Peace, justice and strong institutions—a political ecology perspective.
34. Memarzadeh-Tehran, Gh; Erfanian-Khanzadeh, H, & Taghvaei, R. (2010). Good governance; The New Model of Development, National Conference on Sovereignty and Competent Government in Iran 1404, Ray. (In Persian)
35. Millar, C., Hind, P. and Magala, S. (2012), Sustainability and the need for change: organisational change and transformational vision. *Journal of Organizational Change Management*, 25(4).
36. Moghimi, M., & Alaei Ardakani, M. (Fall 2011). Indicators to measure good governance and its role promoting e-government it, *Journal of Information Technology Management*, 3 (8), 171-188. (In Persian).
37. Mostafa, N., & Negm, A. (2018). Promoting organizational sustainability and innovation: An exploratory case study from the Egyptian chemical industry. *Procedia Manufacturing*, 22, 1007-1014.
38. Nations, U. (2014). United Nations E-Government Survey 2014: E-government for the future we want.
39. Obike, C. A. (2022). E-Governance and Fight Against Corruption in Nigeria: The Issues and Challenges.

40. OECD (2017), Benchmarking digital government strategies in MENA countries, OECD digital government studies, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264268012-en>.
41. OPM, C. (2004). Good Governance Standard for Public Services. The independent commission on good governance in public services, office for public management Ltd & the chartered institutes of public finance and accountancy. Printed by Hackney Ltd.
42. Owusu-Ansah, S. (2014). Human factor issues in the use of e-government services among Ghanaian middle age population: Improving usability of existing and future government virtual interactive systems design.
43. Pahlavan Sadegh, A. (2019). Validating the Indicators and Dimensions of Organizational Reliability in Management Faculties of Public Universities in Tehran, Transformation Management Journal, 11 (2), 81-110. (In Persian)
44. Ray, S. (2012). Reinforcing accountability in public services: an ICT enabled framework. Transforming Government: People, Process and Policy.
45. Renukappa, S., Akintoye, A., Egbu, C. and Suresh, S. (2016) 'Sustainable procurement strategies for competitive advantage: an empirical study', Proceedings of the Institution of Civil Engineers -Management, Procurement and Law, Vol. 169, No. 1, pp.17–25.
46. Shahrestani, R. (2015). Investigating the role of information and communication technology in achieving good urban governance (Case Study of Tehran Region 6), The Second Annual Conference on Architectural, Urban Planning and Urban Management Research, Tehran. (In Persian).
47. Sheng, Y. K. (2010). Good urban governance in Southeast Asia, Environment and Urbanization Asia, 1(2), 131-147.
48. Shylendra, H. S., & Bhardikar, K. (2005). 'Good Governance'and Poverty Alleviation Programmes: A Critical Analysis of the Swarnjayanti Gram Swarozgar Yojana, International Journal of Rural Management, 1(2), 203-221
49. Singh, D. P. (2022). Good Governance-A Perspective from Sri Guru Granth Sahib. The Sikh Bulletin, USA, 24(1).
50. Soltani Nejad, A., & Goodarzi, S. (2017). The impact of information technology on the evolution of the concept of good governance. Political Quarterly, 47(1), 79-97. (In Persian)
51. Suleiman, M. M., Tsakuwa, A. B. U., ABDULLAHI, A. M., & EL-TAHIR, Y. M. (2017). A Review of Improving Good Governance through ICT Revitalization. In The 1st National Conference Organized by Research & Academic Development Committee.
52. Taghva, M. R.; Zohrabi, M., & DEHDASHTI, S. Z. (2019). A Structural Model for Green Information Technology and Organizational Sustainability, Scientific Information Database, 7 (27), 5-28. (In Persian)
53. United Nations Department of economic and social affairs.NCA. (2005). Essential of good governance, The Netherlands Court of Audit, Essentials. December.
54. Webb, P.; Pollard, C., & Ridley, G. (2006). Attempting to define IT governance: Wisdom or folly? In Proceedings of the 39th Annual Hawaii International Conference on System Sciences (HICSS'06), Vol. 8, 1-10 IEEE.
55. Weick, K. E. (2012). Errors in organization. Administrative Science Quarterly, 57(1), 159- 165.
56. Weick, K. E., & Sutcliffe, K. M. (2001). Managing the unexpected: assuring high performance in an age of complexity. San Francisco: Jossey-Bass.

57. Weick, K. E., & Sutcliffe, K. M. (2008). *Managing the unexpected: resilient performance in an age of uncertainty*. (Second Edition). By John Wiley & Sons, Inc. San Francisco.
58. Williams, B. R. (2015). Reporting on sustainability by Australian councils—a communication perspective. *Asian Review of Accounting*, 23, (2), 186-203.
59. World Bank Group. (2016). *World development report 2016: digital dividends*, World Bank Publications.
60. Zambrano, R., & Seward, R. K. (2013). *From connectivity to service delivery: case studies in e-governance*. New York.
61. Zare Dizaj, A., Ramezani, M., Sangi Noorpour, A., Bohloli, N., & Eskandari, K. (2021). Strategic management of green human resources A tool to support the establishment of sustainable Development. *Public Administration Perspectives (PAP)*, 12 (4), 124-152. (In Persian).
62. Zawawi, N. F. M., & Abd Wahab, S. (2019). Organizational sustainability: a redefinition? *Journal of Strategy and Management*
63. Ziaee, M., & Asadian Ardakani, F. (2021). A Framework for Leveling Good Governance Factors in the Sustainable Development of Tourism Destinations (Case Study: Maybod City). *Spatial Planning*, 11(1), 1-26. (In Persian).